

กาเสียหายทางศีลธรรม

นางสาวนวลพรรณ งามสุวรรณ

002773

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๓

I 15921A99

MORAL DAMAGES

Miss Nualpan G. suwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Laws

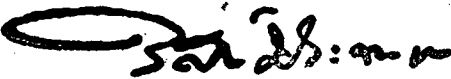
Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

x กรรมการ

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย อาจารย์ ดร.อมร จันทร์สมบูรณ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความเสียหายทางศีลธรรม

ชื่อ นางสาวนวลพรรณ ง้าวสุวรรณ แผนกวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา ๒๕๑๗

บทคัดย่อ

ความเสียหายทางศีลธรรม

หลักเกณฑ์สำคัญของความรับผิดชอบที่จะต้องมี ความเสียหายเกิดขึ้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ แบ่งออกได้ตามประเภทของสิทธิที่บุคคล มีอยู่ ๒ ประเภทคือ ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน และ ความเสียหาย ต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน

ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน คือ ความเสียหายในทางวัตถุ อาจตีราคาเป็นเงินได้ และกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์อันเป็นตัวเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล การสูญเสียรายได้ และผลกำไรอื่น ๆ เป็นต้น

ความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน คือ ความเสียหายทางจิตใจ ไม่อาจตีราคาเป็นเงินได้ เช่น ความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอันเกี่ยวกับเกียรติยศ ชื่อเสียง เกี่ยวกับความผูกพันรักใคร่ซึ่งกันและกัน ความเจ็บปวดทรมาน เป็นต้น ความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สินนี้ เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า "ความเสียหาย ทางศีลธรรม" ทั้งนี้เพื่อเน้นให้เห็นว่า เป็นความเสียหายที่มีอยู่ในทางทรัพย์สิน หากแต่กระทบกระเทือนถึงจิตใจอันเป็นนามธรรม ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ซึ่ง เป็นตัวเงิน ความเสียหายทางศีลธรรมจึงประกอบด้วยหลักสำคัญ ๒ ประเภทคือ

๑. เป็นความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน
๒. ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้

๑ สิ้นทรัพย์สิน (patrimony, asset ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๗, ๑๒๕๕, ๑๖๐๐)

นักนิติศาสตร์โลกถกเถียงกันมานานแล้วว่า ควรอนุญาตให้ผู้อื่นเสียหายในทางศีลธรรมเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดใดหรือไม่ ในที่สุดนักนิติศาสตร์ส่วนใหญ่ก็ลงความเห็นว่าการที่ถือว่า ความเสียหายทางศีลธรรมไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางละเมิดนั้นขัดต่อความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ก็ได้บัญญัติให้ผู้อื่นเสียหายเรียกร้องเอาค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ คงมีความเสียหายทางศีลธรรมบางอย่างเท่านั้นที่ประเทศต่าง ๆ ยังมีความเห็นไม่ลงรอยกันว่าควรจะให้ค่าเสียหายทางศีลธรรมหรือไม่ เช่น กรณีละเมิดทำให้ถึงตาย ซึ่งแม้แต่ศาลฎีกาของไทยก็วินิจฉัยว่า "ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมในกรณีละเมิดทำให้ถึงตายได้" อันเป็นการตีความกฎหมายอย่างแคบ ไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย อันไม่ตรงควยเจตนารมณ์แห่งกฎหมายดังกล่าวละเมิด

การชดเชยค่าเสียหายทางศีลธรรม

ความเสียหายทางศีลธรรมแยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ

ก. กรณีละเมิดต่อร่างกาย อนามัย ชื่อเสียง เสรีภาพ และสิทธิของบุคคลอื่น ความเสียหายที่จะต้องชดเชยในกรณีนี้ได้แก่

๑. ความเจ็บปวดทรมานและตกใจเสียหาย
๒. การสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิต
๓. การสูญเสียความหวังของชีวิต
๔. ความเสียหายต่อรูปโฉมโฉมพรรณ
๕. ความเสียหายต่อเสรีภาพ
๖. ความเสียหายต่อสุขภาพอนามัย
๗. ความเสียหายต่อเกียรติยศชื่อเสียง
๘. ความเสียหายอันเป็นทรัพย์สินแก่หญิง

ข. กรณีละเมิดทำให้เขาถึงตาย ความเสียหายซึ่งจะทองชดใช้
 ในกรณีนี้ ได้แก่ ความเสียหายต่อความรัก หรือความเศร้าโศกเสียใจอันเนื่องมาจาก
 ความรักอาลัยในตัวผู้ตาย ซึ่งประเทศที่ยินยอมให้มีการเรียกค่าเสียหายชนิดนี้ ได้แก่
 ประเทศฝรั่งเศส สวิต สวีเดน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาบางรัฐ คงมีแต่ประเทศไทย
 ประเทศเยอรมัน อังกฤษ และรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ที่ไม่รับรองความ
 เสียหายชนิดนี้

การพิสูจน์ค่าเสียหายทางศีลธรรม

ผู้พิสูจน์ค่าเสียหายทางศีลธรรมได้แก่ โจทก์ผู้เรียกร้องค่าเสียหายนั้น
 โดยนำสืบตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด แต่ถึงแม้โจทก์จะไม่นำสืบว่า
 ตนได้เสียหายไปจริงตามฟ้อง ศาลก็จะต้องวินิจฉัยให้ค่าเสียหายทางศีลธรรมแก่โจทก์
 ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดเช่นกัน ค่าเสียหายทางศีลธรรม
 ที่ศาลกำหนดให้เป็นการเยียวยาในทางจิตใจ จึงอาจสูงกว่าความเสียหายใน
 ทางวัตถุที่ผู้เสียหายได้รับจริง เช่น กรณีผู้เสียหายถูกกระทำละเมิดได้รับบาดเจ็บ
 ไบหน่าเสียโฉม บาดแผลที่ได้รับอาจสิ้นเงินรักษาไปจำนวนหนึ่งไม่มากนัก แต่ปร
 รอยแผลเป็นที่ปรากฏบนใบหน้าย่อมก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานใจยิ่งกว่าบาดแผลที่ได
 ้รับมากมายนัก.

Thesis Title Moral Damages

Name Miss Nualpan .G. suwan Department of Law

Academic Year 1974

ABSTRACT

Moral damages

The main principle of tortious liability is that there must be damages suffered, which can be divided into 2 categories according to the personal rights, namely, damages for property rights and damages for non-property rights.

The damages for property rights are material damages, which can be assessed in term of money and which affect financial interests, such as, medical and nursing expenses, loss of earnings and other gains.

The damages for non-property rights are damages for mental conditions, which cannot be assessed in term of money, such as, damages for personal rights concerning honour, mutual affection-ateness, pain and suffering. These damages for non-property rights may otherwise be called "moral damages" to show that they are not damages relating to property, but that they affect the mental conditons, which are abstract, and do not concern financial interests. The moral damages, therefore, consist of two main rules, namely,

1. that they are damages for non-property rights.
2. that they cannot be assessed in term of money.

Jurists had long debated as to whether or not a morally injured party should be allowed to claim compensation from a tortfeasor. In the end the majority of jurists have concluded that to hold that moral damages do not give rise to tortious liability is greatly inconsistent with justice, and the law of most countries provides that the injured party may claim moral compensation, while various countries are still not in agreement only as to whether or not moral compensation should be given for some kinds of moral damages, such as, in case of tort causing death. The Thai Supreme Court also decided that there is no law providing for the claim for moral compensation in case of tort causing death, which is a narrow interpretation of the law and is unjust to the injured party, which is inconsistent with the spirit of the law on torts.

Compensation for moral damages The moral damages may be divided into 2 cases, namely,

a. In case of tort against the body, health, name, freedom, and other personal rights, the damages to be compensated for are :

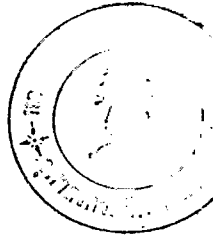
1. Pain and suffering, and shock.
2. loss of amenities of life.
3. loss of expectation of life.
4. injury to physical appearance.
5. infringement of freedom.
6. injury to health.
7. injury to honour and name.
8. immoral injury to woman.

b. In case of tort causing death, the damages to be compensated for are : injury to affectionateness or grief and distress on account of devotion for the deceased. The countries

allowing this kind of claims are France, Switzerland, China, Japan, England and some states in the United States of America. Only Thailand, Germany, and most states in the United States of America still do not recognize this kind of damages.

Proof of moral damages

The person to prove moral damages is the plaintiff claiming for the compensation, by adducing evidence as to the circumstances and seriousness of the tort. Although the plaintiff may not adduce evidence that he has been actually injured as averred in the statement of claim, the Court must, however, award moral compensation to the plaintiff as is proper for the circumstances and seriousness of the tort. The moral compensation awarded by the Court is a mental cure, which may be higher than the material damages actually suffered by the injured party, such as, the case where an injured party receives face disfigurement; the wound could be cured for not so much money but the scar on the face would cause far greater mental pain than wound itself.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่าน ศาสตราจารย์ ดร. จีค เกรษมบุศกร
 อาจารย์ผู้บรรยายวิชาทฤษฎีหมายแห่งเปรียบเทียบชั้นปริญญาโททางนิติศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มให้แนวความคิด และแนะนำให้เขียนวิจัย
 วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จนผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจ และในขณะที่ทำการวิจัยก็ได้รับความ
 ความอนุเคราะห์จากท่านหลายประการในคานขมูดและให้คำปรึกษาอันเป็น
 คุณประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งยังไคร่กรุณารับเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยใหญ่เขียน
 ในโอกาสแรกอีกด้วย

เนื่องจากท่าน ศาสตราจารย์ ดร. จีค ไคคมป่วยลงอย่างกะทันหัน
 ในขณะที่ผู้เขียนเริ่มทำการวิจัย ผู้เขียนจึงได้ไปกราบเรียนขอให้ท่านอาจารย์
 ดร. อมร จันทรมบูรณ์ รับเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยต่อมา ซึ่งก็ได้รับความ
 ความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดียิ่ง โดยท่านได้ให้ความเอาใจใส่ตรวจตราแก้ไข
 และแนะนำวิธีการเขียนที่ถูกต้องตลอดจนให้ขอมูดซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ของผู้เขียน
 สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูงที่ได้รับความกรุณาช่วยเหลือสนับสนุน
 ทั้งในคานการศึกษาและการวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ตลอดมาจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์
 ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธาน
 กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้เปิดการสอบชั้นปริญญาโททางนิติ
 ศาสตร์สาขาวิชานิติศาสตร์ ขึ้นเป็นครั้งแรกในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเปิดโอกาส
 ให้บัณฑิตนักศึกษารุ่นนี้จะสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีจากที่อื่นซึ่งผ่านการทดสอบ
 เข้ามาศึกษาได้ ทำให้ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าศึกษาและได้รับความกรุณาเอาใจใส่
 ดูแลเกี่ยวกับผู้ที่ศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้มาแต่คน และในที่สุดยังได้สะดวก
 เป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์อีกด้วย

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ คณิง ภาไชย อาจารย์ผู้เคย
บรรยายวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความเปรียบเทียบ และวิชาปรัชญากฎหมาย ชั้น
ปริญญาโททางนิติศาสตร์ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งปลูกฝังให้ฉันเขียนสนใจ
คนควาหาเหตุผล และที่มาของการบัญญัติกฎหมายอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย
วิทยานิพนธ์ให้เป็นไปอย่างสมเหตุสมผลอย่างยิ่ง

ในก้านการแปลภาษาต่างประเทศ ฉันเขียนได้รับความอนุเคราะห์
จากท่านอาจารย์ ไมตรี คันเต็มทรัพย์ อาจารย์ผู้บรรยายวิชาภาษาต่างประเทศ
เมื่อฉันเขียนถึงก้านชั้นปริญญาตรี ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คุณประพจน์
ทุกครั้งที่ฉันเมธี ฉันมีความเชื่ออาวีให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในทางวิชาการแก่ฉันเขียน
ตลอดมา และท่านอาจารย์ สุพจน์ ไชยมุกดี แห่งคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ฉันเขียนขอกราบขอบพระคุณและขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณสภาวิจัยแห่งชาติที่อนุมัติทุนการศึกษาคณะอนุกรรมการวิจัย
วิทยานิพนธ์นี้ และคุณมาลี มาดากร บรรณารักษ์ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภาที่ให้
ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการค้นคว้าเอกสารเป็นอย่างดี

วิทยานิพนธ์นี้จะสำเร็จไม่ได้เลยหากปราศจากคุณวิภา มหาคณ ซึ่ง
สนับสนุนช่วยเหลือฉันเขียนทั้งแรงกายแรงใจตลอดเวลา ฉันเขียนรู้สึกซาบซึ้งและขอบคุณ
เป็นที่สุด

ในที่สุดนี้ ขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดา บุรพจารย์
ทุกท่าน และญาติพี่น้องโดยเฉพาะเรือตรีสมทบ งาวสุวรรณ พี่ชายของฉันเขียน
ซึ่งอุปการะคุณของท่านเหล่านี้ทำให้ฉันเขียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนจนถึงชั้นปริญญา
มหาบัณฑิต และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงสมดังความ
มุ่งหมายทุกประการ.

สารบัญ

บทคัดย่อ

กิติกรรมประกาศ

บทนำ

บทที่ ๑ ความเบื้องต้น ว่าด้วย "ความเสียหาย" โดยทั่วไป

(๑) ความทั่วไป

(๒) ความหมายของความเสียหาย

(๓) ลักษณะของความเสียหาย

(ก) ความเสียหายต่องานนอน

(ข) ความเสียหายจะเป็นความเสียหายในปัจจุบัน

หรือเป็นความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็ได้

(๔) ประเภทของความเสียหาย

(ก) ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน (ความเสียหายทางวัตถุ)

(ข) ความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน

(ความเสียหายทางศีลธรรม)

บทที่ ๒ ลักษณะของความเสียหายทางศีลธรรม

(๑) ความหมายของความเสียหายทางศีลธรรม

(ก) เป็นความเสียหายต่อสิทธิที่อยู่นอกกองทรัพย์สิน

(ข) เป็นความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้

(๒) ทฤษฎีและแนวทางบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความเสียหายทางศีลธรรม

ญ.

หน้า

ข.

ข.

๑

๗

๗

๘

๑๑

๑๑

๑๒

๑๓

๑๓

๑๔

๑๖

๑๘

๑๘

๑๘

๑๘

(๓) ประเภทของความเสียหายทางศีลธรรม	๒๐
(ก) กรณีละเมิดต่อร่างกาย อนามัย ชื่อเสียง และ เสรีภาพของผู้อื่น	๒๑
๑. ความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน และตกใจเสียขวัญ	๒๑
๒. การสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิต	๒๓
๓. การสูญเสียความหวังของชีวิต	๒๓
๔. ความเสียหายต่อรูปโฉมโนมพรรณ	๒๔
๕. ความเสียหายต่อเสรีภาพ	๒๕
๖. ความเสียหายต่อสุขภาพอนามัย	๒๕
๗. ความเสียหายต่อเกียรติยศชื่อเสียง	๒๖
๘. ความเสียหายอันเป็นเหตุศีลธรรมแกหญิง	๒๗
(ข) กรณีทำให้เขาถึงตายโดยผิดกฎหมาย	๒๘
- ความเสียหายต่อความรัก หรือความเก๋ราโศก เสียใจอันเนื่องจากรักอาลัยในผู้ตาย	๒๘
(๔) ความเห็นของนักนิติศาสตร์ เกี่ยวกับการเรียก ค่าเสียหายทางศีลธรรม	๓๑
(ก) ฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรให้เรียกค่าเสียหาย ทางศีลธรรมได้	๓๑
(ข) ฝ่ายที่เห็นว่าควรให้เรียกค่าเสียหาย ทางศีลธรรมได้	๓๒
(๕) ความเสียหายทางศีลธรรมตามบทบัญญัติของกฎหมายไทย	๓๕
บทที่ ๓ ความเสียหายทางศีลธรรมกรณีทำให้เขาถึงตายในกฎหมายไทย	๓๘
(๑) ประวัติและความเป็นมา	๓๘

	(๒) กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ	๔๔
	(๓) ขอบนิยามของกฎหมายไทย	๔๕
	(๔) ข้อเสนอแนะ	๔๕
	(๕) สรุป	๕๑
บทที่ ๔	การชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายทางศีลธรรม	๕๓
	(๑) ประวัติของค่าสินไหมทดแทน	๕๔
	(๒) ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายโบราณเปรียบเทียบกับ กฎหมายปัจจุบัน	๕๗
	(๓) การคำนวณค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายทาง ศีลธรรม	๕๘
	(ก) การคำนวณค่าเสียหายทางศีลธรรมในกรณีละเมิด ต่อร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง และ สิทธิอื่น ๆ	๕๘
	(ข) การคำนวณค่าเสียหายทางศีลธรรมในกรณี ละเมิดทำให้เขาถึงตาย	๖๗
	๑. บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้อง	๗๐
	๒. กรณีที่ทำสัญญาเพื่อกำหนดค่าเสียหายทาง ศีลธรรมเป็นการล่วงหน้า	๗๓
	(๔) กรณีที่บุคคลฟ้องเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรม	๗๓
บทที่ ๕	การพิสูจน์ค่าเสียหายทางศีลธรรม	๗๖
	(๑) ผู้พิสูจน์ค่าเสียหายทางศีลธรรม	๗๖
	(๒) วิธีพิสูจน์และวิธีกำหนดค่าเสียหายทางศีลธรรม	๗๘
	(๓) คุณพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหายทางศีลธรรม	๘๑

	๓.
	หน้า
บทที่ ๖ ขอสรูป และขอเสนอแนะ	๘๖
(๑) ขอสรูป	๘๖
(๒) ขอเสนอแนะ	๘๑
ภาคผนวก	๘๘
บรรณานุกรม	๑๐๒
ประวัติการศึกษา	

สังคมมนุษย์ซึ่งอยู่รวมกันเป็นชุมชนนั้น แม้จะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดความสงบเรียบร้อยแล้วก็ตาม แต่การกระทบกระทั่งกันระหว่างมนุษย์ก็ยังเป็นสิ่งที่ไปมาจลลิกเลียงไถ่ เพราะมนุษย์แต่ละคนต่างก็มีความคิดและจิตใจที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมก็ยังมิอิทธิพลต่อจิตใจของมนุษย์เป็นอันมาก จนเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างบุคคล การกระทบกระทั่งกันดังกล่าวข้างต้นนั้น หากเป็นการก้าวกายต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิทรัพย์สินของบุคคลอื่นให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ย่อมถือเป็น "ละเมิด" อันจะต้องชดเชยค่าเสียหายเพื่อความเสียหายที่ตนก่อให้เกิดขึ้นนั้น กฎหมายจึงจำเป็นต้องวางหลักเรื่องละเมิดและการชดเชยค่าเสียหายเพื่อการละเมิดขึ้นไว้ เพราะว่าเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งที่รัฐจะต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ มิให้ผู้ใดละเมิดหรือก้าวกายได้ เพื่อให้เกิดความผาสุกแก่มวลชน

ในกฎหมายลักษณะละเมิด นอกจากจะบัญญัติถึงลักษณะของการละเมิด และความรับผิดเพื่อละเมิดแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดซึ่งจะขาดเสียมิได้ก็คือจะต้องมีบทบัญญัติที่ว่าด้วยการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดอีกด้วย โดยถือว่าเป็นการทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายไทยเรียกว่า "ค่าสินไหมทดแทน" (compensation)

ความสภาพเคมสินไหมเป็นจำนวนเงิน ซึ่งผู้ถูกละเมิดยอมรับแทนที่จะใช้สิทธิแก่ตนเองลงโทษแก่ผู้ทำละเมิด และเป็นกรรมคเอาอยู่เอง เพื่อเป็นการตอบแทนกับที่ตนสละสิทธิแก่ตนเองผู้เสียหายยอมจะเรียกเอาค่าไถ่โทษให้เป็นจำนวนสูงกว่ามูลค่าของความเสียหายที่ได้รับจริงจำนวนของสินไหมที่เรียกเอาในกรณีละเมิดต่าง ๆ นี้ ในเวลาต่อมาค่อย ๆ ต้งขึ้นเป็นอัตราแน่นอนโดยจารีตประเพณี และอัตรานี้ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามความเสียหายมากหรือน้อยที่เกิดขึ้นแก่ผู้กระทำละเมิด เช่นกฎหมายลักษณะกรรมศักดิ์บทที่ ๒๑ บัญญัติว่า "ราษฎรหาความแก่นักน้อยเนื้อความประการใด ๆ ก็ดี จะปรับผู้แทน ถ้าหากันมีทุนทรัพย์ ให้เอาทุนทรัพย์ตั้งใหม่ ถ้าหาทุนทรัพย์มิได้ ให้เอารูปความนั้นตั้งปรับใหม่"

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลนี้ กฎหมายของนานาประเทศมักจะบัญญัติให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม (The rule of law) ซึ่งหมายถึงหลักการบังคับใช้กฎหมายแก่บุคคลโดยเสมอหน้ากัน โดยให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งนับว่าเป็นธรรมเนียมทั้งผู้ทำละเมิดและผู้เสียหาย^๒ จริงอยู่แม้การชดเชยหรือเยียวยาของกฎหมายจักไม่สามารถทำให้สิ่งที่เสียไปแล้วกลับคืนคืนดังเดิมได้ทุกครั้งไป แต่กฎหมายก็ต้องถือหลักที่จตุให้ค่าเสียหายอย่างเป็นธรรมที่สุดเท่าที่จะทำได้ ค่าเสียหายดังกล่าวนี้ โดยปกติย่อมชดเชยความเสียหายที่เกิดแก่บุคคลและทรัพย์สิน ในส่วนที่ชดเชยความเสียหายให้แก่บุคคลนั้น ย่อมชดเชยค่าเสียหายทั้งในทางทรัพย์สิน ในทางร่างกาย และในทางจิตใจ

(๑) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเสียหายทางทรัพย์สินและร่างกายนั้น ย่อมเป็นที่เห็นประจักษ์ และไม่เป็นการยุ่งยากในอันที่จะตีราคาค่าเสียหาย กฎหมายของนานาประเทศจึงยอมรับที่จักเยียวยาให้ แต่สำหรับความเสียหายทางจิตใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใน ไม่เป็นที่เห็นประจักษ์ จึงยากลำบากต่อการตีราคาค่าเสียหาย กฎหมายของแต่ละประเทศจึงบัญญัติไว้แตกต่างกันออกไป^๓ ความเสียหายทางจิตใจก็ได้แก่: ความผิดหวัง ความเศร้าโศกเสียใจ ความทุกข์ทรมานใจ ความกลัว ความอับอายขายหน้า เป็นต้น ซึ่งทางกฎหมายฝรั่งเศสเรียกว่าเป็น "ความเสียหายทางศีลธรรม"

^๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๕ วรรคแรก บัญญัติว่า "คดีสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด"

^๓ เช่น กฎหมายแพ่งเยอรมันยอมให้เฉพาะกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนเท่านั้น จึงจะเรียกร้องเอาได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๒๖๓, ๔๔๓ และ ๑๓๐๐)

(préjudice moral หรือ dommage moral) อันเป็นความเสียหายต่อสิทธิที่อยู่
 นอกเหนือกองทรัพย์สิน (droits ex-patrimoniaux) ตรงข้ามกับความ
 เสียหายทางวัตถุ (préjudice materiel) อันเป็นความเสียหายต่อสิทธิที่อยู่
 ในกองทรัพย์สิน ๕

ในทางพุทธศาสนา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงถือว่าจิตใจ
 เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในตัวมนุษย์ ซึ่งจะต้องรักษาไว้ให้ดี ดังพระโอวาทของพระองค์
 ที่ว่า :

"เตลปตุคฺ ยถา ปริหเรยฺย เอวํ สจิตฺตมนุญฺเจ
 พึงรักษาจิตของตน เหมือนคนประคองบาตรเต็มด้วยน้ำมัน"

จิตใจของมนุษย์นับว่าเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง หากมีการกระทบ
 กระทั่งจากภายนอกจนจิตใจเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ร่างกายก็ย่อมแปรเปลี่ยนตามไปด้วย
 แม้ในทางวิทยาศาสตร์ก็เป็นที่ยอมรับแล้วว่าจิตเป็นส่วนสำคัญยิ่งของมนุษย์ มนุษย์ผู้มี
 จิตใจหตุ เศร้าหมอง ย่อมพลอยให้ร่างกายอ่อนแอ ขาดความสุข และในที่สุดก็ไม่อาจ
 ดำรงตนอยู่ในโลกนี้ได้ ด้วยเหตุนี้กฎหมายของอารยประเทศ จึงรับรองให้มีการ
 ชดเชยค่าเสียหายเพื่อเป็นการเยียวยาจิตใจให้แก่ผู้เสียหาย ๕ โดยถือว่าเป็นหน้าที่
 ทางศีลธรรมของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ จะต้องทดแทนความเสียหาย
 ให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายทางจิตใจนั้น แม้จะไม่ทำให้สิ่งที่สูญเสียไปแล้วกลับคืนดี
 ดังเดิมได้ ก็ยังดีกว่าที่ไม่มีได้มีการทดแทนความเสียหายเสียเลย เป็นที่น่าประหลาดใจ
 ว่า ประเทศไทยอันเป็นประเทศที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ได้ปฏิเสธที่จะ

๕ Mazeaud, Traite théorique et pratique de la responsa-
 bilite civile delictuelle et contractuelle, No.293.

๕ Fick, Code Fédéral des Obligations, art 42, nos 15, 16
 p 107 art 43, nos.37, 38, p 110.

โทษาเสีหายทางศีลธรรม ในกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตาย เช่น กรณีกริยาถูกระทำ ละเมิดถึงแก่ความตาย ศาลปฏิเสธที่จะให้จำเลยผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าเสียหายทาง จิตใจที่โจทก์เกิดความว่าเหวเพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของโจทก์มีความสุข โดยให้เหตุผลว่า เพราะกฎหมายมิได้บัญญัติไว้ ศาลจึงให้ไม่ได้^๖

ความจริงแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๓
วรรคแรก ในต้นร่างภาษาอังกฤษได้เปิดช่องให้มีการเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมได้
ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า "In the case of causing death, compensation
shall include funeral and other necessary expense". คำว่า 'shall
include' ถ้าหากจะแปลเป็นภาษาไทยให้ถูกต้องน่าจะแปลว่า 'รวมตลอดทั้ง'
แต่ในฉบับภาษาไทยกลับแปลว่า 'ได้แก่' โดยบัญญัติว่า "ในกรณีทำให้เขาถึงตาย
นั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีก
ด้วย" เมื่อแปลผิดไปเช่นนี้ โดยหลักของการตีความกฎหมายเราต้องถือฉบับภาษา
ไทยเป็นสำคัญ ผลที่ตามมาก็คือ การทำให้บุคคลอื่นตายนั้น ต้องจ่ายค่าเสียหาย
น้อยกว่าการทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บเสียอีก เพราะในกรณีตายเรียกได้แต่เฉพาะค่าปลงศพ
และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นเท่านั้น ค่าทำขวัญก็เรียกไม่ได้ ค่าเสียหายอื่นก็
เรียกไม่ได้ นอกจากเรื่องขาดการอุปการะ ในเรื่องนี้ เดิมประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ บรรพ ๒ (พ.ศ. ๒๔๖๖) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๒ ว่าในกรณีบาดเจ็บ
ถึงตายเพราะการละเมิดนั้นให้เรียกได้ทั้ง "ค่าทดแทนความเสียหายอย่างอื่น" อีกด้วย
แสดงให้เห็นว่ากฎหมายเก่าได้บัญญัติเปิดช่องไว้อย่างกว้างขวางกว่ากฎหมายฉบับ
ปัจจุบัน ทั้งนี้จะถือได้หรือไม่ว่า บทบัญญัติในมาตรา ๔๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ฉบับปัจจุบันนี้ลาหลัง สมควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ให้สมบูรณ์และ
ตรงตามเจตนารมณ์ของนุราช จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ควรศึกษาและพิจารณาเป็นพิเศษ
สำหรับกฎหมายไทย

^๖ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๔/๒๕๐๒, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐๒;
จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา.

ในเรื่องความเสียหายทางศีลธรรมนี้ ในบรรดานักนิติศาสตร์ด้วยกันเองก็ยังมี ความเห็นขัดแย้งกันหลายฝ่ายว่าควรจะเรียกได้หรือไม่ ถ้าเรียกได้ ก็จะเรียกได้ในกรณีใด บ้าง และจะคำนวณค่าเสียหายให้เพียงใด ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศก็บัญญัติแตกต่างกันออกไป จึงเห็นสมควรที่จะวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ให้แน่นอน

(๒) ขอบเขตและวิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาเพื่อวางหลักเกณฑ์ในเรื่อง "ค่าเสียหายทางศีลธรรม" ตามแนวกฎหมายไทย และพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ เช่น เยอรมัน ฝรั่งเศส สวิต อังกฤษ อเมริกา ญี่ปุ่น และจีน เป็นต้น โดยใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวม ข้อมูลแบบ Documentary research ซึ่งศึกษาจากประมวลกฎหมาย ตำรากฎหมาย ตลอดจนคำพิพากษาศาลฎีกา การศึกษาใช้วิธี Descriptive and analytical method คือพรรณนาและวิเคราะห์ โดยเมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ก็จะทำ การวิเคราะห์และวิจารณ์หลักเกณฑ์ ตลอดจนประเด็นข้อโต้แย้งทั้งปวง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงกฎหมายไทยเกี่ยวกับเรื่องค่าเสียหายทางศีลธรรมให้รัดกุมแน่นอน เพื่อ ความเป็นธรรมในสังคม

(๓) ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

วิทยานิพนธ์นี้จะแสดงให้เห็นความวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในเรื่องความเสียหาย อันจะเป็นเครื่องนำทางให้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยก้าวออกไปสู่ทฤษฎีใหม่ ซึ่งจักเป็น ประโยชน์แก่การศึกษา ค้นคว้า และวิจัยทางนิติศาสตร์ในอนาคต นอกจากนั้นวิทยานิพนธ์นี้ จักเป็นประโยชน์แก่สังคม ในแง่ช่วยบรรเทาความทุกข์อันดี และช่วยหล่อเลี้ยงจิตใจของ คนในสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าจำเป็นแก่การอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข ประเทศส่วนใหญ่ เกือบทั่วโลก มีความโน้มเอียงไปในทางยอมรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกละเมิด ในทางศีลธรรม หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการละเมิดสิทธิที่อยู่นอกกองทรัพย์สิน หากการเสนอแนะแนวทางในวิทยานิพนธ์นี้ จักทำให้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทย วางหลัก เกณฑ์รับรองและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวในอนาคตสมดังความมุ่งหมายในการวิจัยแล้ว เชื่อว่า จะทำให้สังคมไทยมีระเบียบเรียบร้อยขึ้น เป็นการช่วยบรรเทาภาระของฝ่ายปกครองอีกด้วย

(๘) สรุปแนวทางของวิทยานิพนธ์

ในกรณีละเมิดต่อร่างกาย อนามัย ชื่อเสียง เสรีภาพ และสิทธิของผู้อื่นนั้น ปัญหาเกี่ยวกับการโทษชกัชคาศเสียหายทางศีลธรรมไม่ได้เกิดขึ้น เพราะกฎหมายของนานาประเทศต่างก็ยอมรับให้มีการเรียกชกัชคาศเสียหายทางศีลธรรมได้ แต่ในกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตายนั้น ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องค่าเสียหายทางศีลธรรมอยู่มาก นักนิติศาสตร์ต่างก็ยังถกเถียงกันอยู่ว่าควรมีการชกัชคาศเสียหายทางศีลธรรมหรือไม่ กฎหมายของนานาประเทศบัญญัติถึงการชกัชคาศเสียหายทางศีลธรรมกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตายไว้แตกต่างกัน บางประเทศก็ยินยอมให้มีการชกัชคาศเสียหายทางศีลธรรม เช่น ฝรั่งเศส, สวิตเซอร์แลนด์, จีน ส่วนบางประเทศก็ไม่ยินยอมให้มีการชกัชคาศเสียหายทางศีลธรรม เช่น เยอรมัน อังกฤษ และไทย ฉะนั้นแนวทางของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งหมายที่จะเน้นหนักในด้านค่าเสียหายทางศีลธรรมกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตาย โดยจะกล่าวถึง :

๑. ความเสียหายทางศีลธรรมกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตาย
 ๒. การชกัชคาศเสียหายทางศีลธรรม
 ๓. การพิสูจน์ค่าเสียหายทางศีลธรรม
- ซึ่งจะได้อธิบายเป็นลำดับไป.